

Методология за оценка на потоците, дължащи се на неофициална заетост

Безработицата в някои райони на България, както и възможността за безвизов престой в повечето страни от Европейския съюз за по 3 месеца са фактори за неофициалната миграция. Поради нейните специфики – краткосрочност (до 3 месеца) и възможност за повторно излизане в рамките на една година за нови 3 месеца – тя обуславя приток на средства в страната по неофициални канали.

Статия *Компенсация на наетите* обхваща надници, заплати и други придобивки (във валута или в натура) заработени от индивиди в икономики различни от тази на която те са резиденти – за работа извършена за и заплатена от резиденти на тези икономики. Временно наетите включват сезонни и други временно наети работници (за по-малко от 1 година), както и погранични работници, които имат център на икономически интерес в тяхната собствена икономика (Ръководство по статистика на платежния баланс, 5-то издание, пар. 269)

Съществуват няколко групи от проблеми пред събирането на данни за статията *Компенсация на наетите*:

- Практическото приложение на концепцията за резидентност.
- Високият праг прилаган при събирането на данни за статистиката на платежния баланс чрез банковата система. Прилагания от БНБ праг от 5000 лв. не позволява повечето от транзакциите свързани с доход реализиран в чужбина да бъдат отчетени коректно. Според ЕЦБ събирането на данни за тази статия само чрез банковата система дава само частични резултати.
- Разнообразието от методи за изпращане на средства. Едновременно с банковите трансфери и системите за трансфер на средства от рода на Уестерн Юнион съществуват и значителни неофициални преводи. Няма унифицирана методология за събиране на данни или оценка на този поток.

Поради проблемите при събирането на данни за компенсацията на наетите много страни прилагат оценки базирани на броя на резидентите временно работещи в чужбина и средните заплати.

* * *

Оценката на потоците, дължащи се на неофициална заетост, представлява произведение на броя на резидентите работещи неофициално в чужбина и техните доходи и разходи на човек. Броя на работещите в чужбина е оценка базираща се на броя на българските граждани напускащи страната с цел на пътуването “Туризъм” (данни на Гранична полиция), на проучването, проведено от БНБ в края на 2005 г., сред българските туроператори за броя на българите закупили пакети или направили резервации за пътуване в чужбина и на отделно проучване сред домакинствата.

Моделът позволява оценка на месечни доходи и разходи по страна на наемане. Доходите се записват в кредитната страна на статия *Компенсация на наетите*, а разходите в дебитната страна на статия *Пътуване*.

Доходите се оценяват като произведение на броя на наетите и на минималните заплати в съответната страна на наемане. Тъй като наетите работят нелегално се приема, че те получават минималните заплати за съответната страна и че не плащат данъци и осигуровки. Източник за данните за минималните заплати е доклад на Евростат от 01.09.2005 г. "Minimum Wages 2005 - Major Differences between EU Member States".

Разходите са оценени като произведение на броя на работниците и разходите за живот (cost of living) в съответната страна. Приемаме се, че българите нелегално работещи в чужбина стоят по 3 месеца зад граница, след което се връщат в България (3 месеца е срока в рамките на който може легално да се пребивава в чуждата страна като турист). Получените разходи могат да се окажат на практика надценени защото повечето от работещите получават информационна, финансова и логистична подкрепа от българи вече работещи в съответната страна.

Нелегалният статут на този вид наети определя и използването на неформални канали за трансфер на техните доходи. Най-разпространено е пренасянето на реализирания доход в наличност при завръщането им в страната. Нелегалните работници използват още услугите на автобусни шофьори, роднини и приятели за пренасянето на парите.

Понастоящем ревизирани са данните за 2004 и 2005 година. С данните за платежния баланс за месец февруари 2006 г. ще бъдат публикувани ревизирани данни за периода април 2001 – декември 2003. Начален месец на ревизията е април 2001 г., тъй като това бе първият месец в който бе разрешено пътуване на български граждани без визи до голямата част от европейските страни.